

Táborské reálné gymnázium a jeho následovníci

Lenka Vandrovcová

V roce 1750 se táborskí měšťané Jan Votápek z Ritterwaldu a Václav Grasl snažili o zřízení latinské školy v místním augustiniánském klášteře. Řeholníci s tím souhlasili, dokonce se rozběhly i finanční sbírky na zřízení školy, ale z neznámých příčin se školu v život uvést nepodařilo. Své snažení obnovili táborskí 30. 4. 1765. Delegation konšelů Jana Kučery a Vavřince Kartáka, a obecních starších Jana a Jakuba Kučerových se dohodla, že augustiniánští mniši poskytnou pro táborské gymnázium „tři učitele jazyka latinského“. Táborskí byli ochotni si je na svůj náklad vydržovat, stačilo již jen schválení od císaře. Naneštěstí ani tento podnik neskončil zřízením školy. Táborskí jednali bez vědomí krajského hejtmána Balthasara de Bossi a místnímu děkanovi Pavlovi Pratschoftovi rovněž nebylo po chuti, že jako latinští učitelé byli vybráni augustiniánští mniši místo jeho „světských“ kněží. I další pokus roku 1771 skončil neúspěšně jako dva předchozí. Roku 1779 se měšťané opět dohodli s augustiniány, aby se stali učiteli v jejich plánovaném šestitřídním gymnáziu. Gymnázium by se usadilo ve vlastním městském domě, obec by se starala o jeho údržbu, dodávala by dříví z městských lesů a řeholníkům by vyplácela 300 zl. služného ročně. Vznik gymnázia sice podporovali krajský hejtman baron Adam Verner i podkomoří královských měst svobodný pán z Běšin, ale k jeho zřízení opět nedošlo.¹

V roce 1817 se uvolnila budova zrušeného augustiniánského kláštera, v níž chtěli měšťané zřídit gymnázium nebo sem přesunout alespoň hlavní školu, jejíž budova za kostelem (Děkanská 296) pro vyučování více jak 500 dětí nestačila. Konkurentem města ve snaze získání klášterní budovy se stal kriminální soud, kterému nedostačovala městská šatlava a už roku 1819 do kláštera přesunula na 60 trestanců. K dražbě budovy kláštera, která patřila náboženskému fondu, došlo 28. 7. 1821. Budovu koupil pro věznicí císařský purkmistr Kašpar Walter zastupující kriminální fond. Waltr, jako nejvyšší správce města, překazil i pokus o zřízení vyšší reálky roku 1834.² Pokus o zřízení státního gymnázia v roce 1849 rovněž skončil neúspěchem.³

Úsilí táborských měšťanů se pomalu stávalo skutkem od roku 1852, kdy byla přeměněna 4. třída hlavní (chlapecké) školy na dvoutrídní nižší reálku. V roce 1858 přibil nižší reálce 3. ročník. Od roku 1836, kdy byla v objektu hlavní školy (Děkanská 296) zřízena samostatná dívčí škola, sídlila hlavní škola v přízemí bývalého kláštera (náměstí Mikuláše z Husi 44). V roce 1840 se musela vystěhovat, protože celý objekt již zabrala věznicí kriminálního soudu a škola se usadila v obecním domě, objektu dnešního hotelu Nautilus (Žižkovo náměstí 20). V roce 1855 obec přenechala radnici krajskému soudu a městská samospráva zabrala celý dům č. p. 20. Hlavní škola i nižší reálka se musely vystěhovat. Útočiště našly v bývalých kasárnách (Převrátilecká 315) odkud se definitivně přestěhovaly roku 1856 do nové výstavní neorenesanční budovy na Klášterním náměstí (náměstí Mikuláše z Husi 45). Zázemí zde našla

¹ Státní okresní archiv Tábor (dále jen SOKA Tábor), fond Gymnázium Tábor, Dějiny reálného gymnasia v Táboře 1863–1949, s. 7–8, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/5>, <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/6>.

² Tamtéž, s. 11, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/7>.

³ Tamtéž, s. 14, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/9>; Karel THIR, *Staré domy a rodiny táborské*, I. díl, Tábor 1920, s. 219.

i dívčí škola. Výstavba školní budovy začala roku 1851 (v letech 1852–54 byla stavba přerušena kvůli nedostatku finančních prostředků) podle plánů c. k. úředníka a stavitele Štěpána Weisze nákladem přes 80 000 zl. „*Toto stavení stojí na velmi příhodném tichém místě klášterního náměstí o dvou, se strany jižní o 3 poschodích i jsou tam mimo byt školníkův, opatrovnu a byt učitele opatrovny, jakož i spořitelnu, která na čas zde umístěna jest (sídli v přízemí až do roku 1873, poznámka LV), dva velké sály a 23 větších a menších síní, které veškeré třídy dívčí a hlavní školy, jakož i reálného gymnasia obsahují. Budoucím rokem odeběře se dívčí škola do městských kasáren, v kterých dříve hlavní škola bývala, tak že velkolepé to stavení výhradně reálnému gymnasiu a hlavní škole sloužiti bude.*“⁴

V únoru 1859 táborští podali na ministerstvo vyučování žádost o zřízení nižšího reálného gymnázia, ale v březnu přišla zamítavá odpověď. Ministerstvo nepodporovalo vznik takového ústavu, protože oba směry, reálný a gymnaziální, měly úplně jiný cíl, a proto doporučili městu, aby zřídilo vedle stávající nižší reálky i nižší gymnázium. Tato možnost se radním ani zastupitelům nezamlouvala a proto na podzim 1859 žádali ministerstvo o zřízení vyššího gymnázia, pro nějž by nechali vystavět školní budovu a na vlastní náklady ji udržovat.⁵ V létě 1860 se ministerstvo vyučování vyjádřilo kladně ke vzniku vyššího gymnázia v Táboře, ale vzhledem k potřebě „šetřiti státní pokladnice“ nebylo v jeho silách zřízení ústavu dovést do konce. V obecním zastupitelstvu proti sobě stanuly dvě skupiny, jedna požadovala zřízení vyššího gymnázia a druhá vyšší reálku spojenou s vyšší průmyslovou školou.⁶ Proto v září 1860 přednesl učitel na nižší reálce a zároveň městský výbor Emanuel Kregcz (čti Krejč) svůj návrh, o spojení reálky s gymnáziem. Tento návrh společně s učebním plánem⁷ získal zelenou a následně byl vyslán do schvalovacího procesu.

Ministerstvo vyučování poslalo v květnu 1862 dva návrhy učebních osnov reálného gymnázia, mezi nimiž si měli táborští zastupitelé vybrat. Ti zvolili variantu B.⁸ Místní samospráva si vymohla jako vyučovací jazyk češtinu (čeština se začala na českých školách

⁴ SOKA Tábor, fond Gymnázium Tábor, Dějiny reálného gymnasia v Táboře 1863–1949, s. 12–13, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/8>; Památník na oslavu padesátiletého trvání c. k. gymnasia dříve reálného gymnasia v Táboře a čtyřicetiletého trvání Akademického spolku „Štítný“, Tábor 1912, s. 24; Gymnázium Tábor. Almanach ke 125. výročí založení školy, Tábor 1987, s. 12.

⁵ SOKA Tábor, fond Gymnázium Tábor, Dějiny reálného gymnasia v Táboře 1863–1949, s. 14, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/9>.

⁶ „Objevovaly se četné hlasy, že v Čechách je až příliš mnoho gymnázií, která vychovávala spíše poslušné úředníky než samostatné občany, a že by Tábor měl usilovat o úplnou reálku s důrazem na přírodní vědy, kreslení a rýsování. Zastánci gymnázia naopak připomínali význam humanistického vzdělání a širší přípravy na společenský život, které bývají zanedbávány při jednostranném soustředění na praktickou a technickou výuku.“ Srov. Gymnázium Tábor. Almanach ke 125. výročí založení školy, Tábor 1987, s. 12.

⁷ „Kombinovaným vyučováním v české a německé řeči, země- a dějepisu, jakož i částečně v matematice a přírodovědách vzdělání reálné a gymnasiální více sblížit; neodchyloval se návrh plánu nikde příliš od posud na gymnasiích a reálkách platného systému a měl tedy ústav obyčejné gymnasium i obyčejnou reálku s menšími výlohami dosaditi.“ SOKA Tábor, fond Gymnázium Tábor, Dějiny reálného gymnasia v Táboře 1863–1949, s. 15, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/9>.

⁸ Obě předložené varianty a Kregczova jsou zaznamenány v kronice ústavu na s. 16–18 (22). SOKA Tábor, fond Gymnázium Tábor, Dějiny reálného gymnasia v Táboře 1863–1949, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/10>, <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/11>, <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/13>.

využívat celoplošně jako vyučovací jazyk až po Prusko-rakouské válce roku 1866⁹). Od školního roku 1862/63 měly být otevřeny první čtyři ročníky. Na ústavu nastoupilo vedle ředitele 15 řádných učitelů, katecheta a adjunkt. C. k. státní ministerstvo vyučování povolilo zřízení reálného gymnázia s českou vyučovací řečí v Táboře výnosem č. 8417 19. 8. 1862. Ke slavnostnímu otevření reálného gymnázia došlo 4. 10. 1862. Školní budovu při otevření vysvětil budějovický biskup Jan Valerián Jirsík.¹⁰

Reálné gymnázium bylo založeno jako ústav udržovaný městem, které jej financovalo ze zvláštního fondu (cca 185 000 zlatých), do nějž přispěli např. i místní právovárečníci nebo obce z tábořského okresu. Roční výdaje činily kolem 14 500 zlatých. Táborští studenti byly osvobozeni od placení školného. Od roku 1868 začalo město jednat s okresním a zemským výborem a ministerstvem vyučování o zestátnění ústavu, protože kvůli problémům s jeho udržováním. K zestátnění ústavu došlo 1. 5. 1870. Platy vyučujících platil stát, ale údržbu budovy a otop financovalo město. Táborští studenti i nadále studovali zdarma.¹¹

Od druhého školního roku 1863/64 se učilo podle učebního plánu vytvořeného ředitelem Václavem Křížkem a jeho profesorským sbor, který ministerstvo schválilo 25. 7. 1863. „*Náboženství, češtině, němčině, zeměpisu a dějepisu, mathematice, fysice, přírodopisu vyučování byli žáci po celou dobu studií společně, podobně učili se též realisté ve III. třídě a gymnasisté lučbě a rýsování v téže třídě společně. Zvláště učili se gymnasisté latině (od IV. třídy), řečtině, filosofické propedeutice (v VII. a VIII. třídě) a lučbě (v V., později v VI. třídě), naproti tomu učili se realisté odděleně francouzštině (od IV. třídy), lučbě (od IV. třídy), deskriptivní geometrii (od V. tř.), stavitelství (v IV. a VII. tř.), kreslení (od III. tř.) a krasopisu (v III. tř.)*“¹² C. k. ministerstvo vyučování schválilo 1. 7. 1874 nový učební plán. „*Jím čeština a němčina zůstaly ve vyšších třídách oběma oddělením společny, v ostatních předmětech však byli gymnasisté i realisté odděleně vyučováni. Toliko žáci VI. reálné třídy měli se VII. gymnasijní a žáci VII. reálné s VIII. gymnasijní fysiku společnou*“¹³ Na základě výnosu c. k. ministerstva vyučování č. 19934 ze 17. 1. 1876 bylo veškeré vyučování realistů od gymnasistů odděleno, zůstala pouze společná výuka fyziky v posledních dvou ročnících obou směrů výuky, tedy v VI. a VII. ročníku reálky a VII. a VIII. ročníku gymnázia.¹⁴

Ve školním roce 1885/86 se novým ministrem vyučování stal Pavel Gautsch šlechtic z Frankenthurnu, který nebyl příznivcem reálných gymnázií, a vzápětí po svém jmenování začal pracovat na jejich zrušení. To se stalo realitou výnosem císaře Františka Josefa I. z 29. 7. 1887, kterým zrušil vyšší reálné třídy při reálných gymnáziích v Táboře, Plzni, Litomyšli, Kutné

⁹ František Dušan ZENKL, *Slavnostní spis na paměť třicetiletého trvání Cís. král. reálného gymnasia v Táboře 1862–1892*, Tábor 1892, s. 10.

¹⁰ SOKA Tábor, fond Gymnázium Tábor, Dějiny reálného gymnasia v Táboře 1863–1949, s. 19–20, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/11>, <https://digi.ceskearchivy.cz/386175/12>; F. D. ZENKL, *Slavnostní spis*, s. 11.

¹¹ F. D. ZENKL, *Slavnostní spis*, s. 11, 22–27; *Památník na oslavu šedesátiletého trvání reálného gymnasia v Táboře a padesátiletého trvání Akademického spolku „Štítový“*, Tábor 1922, s. 28.

¹² *Památník na oslavu*, s. 25.

¹³ F. D. ZENKL, *Slavnostní spis*, s. 30.

¹⁴ Tamtéž, s. 30, 32, 33.

Hoře a Přerově. Všechny tyto ústavy byly přeměněny v klasická gymnázia s povinným kreslením v nižších třídách.¹⁵

Výnosem ministerstva vyučování (ministr Gautsch) č. 10741 z 5. 7. 1889 dospělo tábořské reálné gymnázium ke svému zániku. Ve školním roce 1889/90 neměly být otevřeny III. a V. reálné ročníky, ve školním roce 1890/91 IV. a VI. ročníky. Ve školním roce 1891/92 nebyl otevřen VII. ročník reálky, čímž se dospělo k přerodu ústavu na klasické gymnázium s povinným kreslením v nižších ročnících.¹⁶

Táborští obyvatelé se v průběhu devadesátých let 19. stol. snažili pro své syny opět získat i reálku, což se jim podařilo. Císařským rozhodnutím ze 4. 12. 1899 byla v Táboře zřízena státní reálná škola s českým vyučovacím jazykem, která zahájila činnost od školního roku 1900/01. Každý rok přibýval nový ročník, až škola přivedla k maturitě první septimány ve školním roce 1906/07 už v nové školní budově. Prvním ředitelem reálky byl Jan Kryštůfek (1843–1922), matematik a přírodopisec, v letech 1900–1907.¹⁷

Do výstavby nové budovy na Husově náměstí (dnes Křížíkovo náměstí 860) za více jak 520 000 K ústav sídlil v budově gymnázia a sousedních chlapeckých škol. Výstavba reálky dle projektu Antonína Rosenberga začala 12. 9. 1904 pod dohledem stavitelské firmy Vincence Tiebla a Františka Josefa Ješe, která hrubou stavbu dokončila do konce roku 1905. Slavnostní předání školní budovy do užívání proběhlo 1. 7. 1906. *„Poprvé v dějinách středoškolských staveb starého Rakouska nebyla v budově umístěna zvláštní kaple, ale pro náboženské obřady i pro tělocvik byla vyhrazena společná místnost, která v případě potřeby sloužila i jako slavnostní aula. Školní budova měla přízemí, první a druhé patro; při silném svahu na sever byl v severní části obou bočních křídel získán rozsáhlý suterén. Průčelí bylo vybudováno v novorenesančním slohu s ornamentální výzdobou a alegorickými obrazy vlastivědy a stavitelství. Na svou dobu to byla moderní školní budova, kterou obdivovali návštěvníci z jiných českých měst.“*¹⁸

Ještě před 1. světovou válkou byla zavedena alespoň částečná koedukace na středních školách. To umožnilo dívkám hospitovat při veřejném vyučování v předmětech povinných kromě tělocviku. Zkouškám se podrobovaly jako privatistky na konci každého pololetí.¹⁹ První dívkou, zapsanou na gymnáziu, se stala ve školním roce 1904/05 Marie Kaulichová z Jičína, která nastoupila do III. ročníku jako privatistka. Nesměla být před třídou zkoušena, nepsala písemné práce a o přestávkách musela opouštět třídu. Na reálku nastoupila první privatistka ve školním roce 1907/08. První dívka, která složila maturitu, byla Jiřina Jahodová z Tábora roku 1913.²⁰ Dne 19. 11. 1918 bylo prosazeno zrovnoprávnění dívek na středních školách.

¹⁵ Tamtéž, s. 40, 41.

¹⁶ Tamtéž, s. 43.

¹⁷ *Památník na oslavu*, s. 24; *Gymnázium Tábor. Almanach ke 125. výročí založení školy*, Tábor 1987, s. 22.

¹⁸ *Památník na oslavu*, s. 24; *Gymnázium Tábor*, s. 23.

¹⁹ *Památník na*, s. 30–31.

²⁰ *Památník na oslavu*, s. 33; *Gymnázium Tábor*, s. 24.

Žen v profesorském sboru rovněž přibývalo, ale v meziválečném období jejich počet nepřesáhl pětinu vyučujících.²¹

Období 1. světové války značně poznamenalo vývoj obou ústavů. Od ledna 1915 do konce školního roku 1915/16 se o budovu gymnázia na Klášterním náměstí (Mikuláše z Husi 45) dělily oba ústavy, jejichž žáci absolvovali střídavou polodenní výuku. Budovu reálky, stejně jako Střelnici, Přehořovskou pivnici a později Zimní hospodářskou školu a staroměstské dívčí školy obsadil vojenský lazaret. Po zbytek války se školy musely i nadále potýkat s odchodem studentů vyšších ročníků a vyučujících na frontu, které nahrazovali velmi mladí učitelé nebo učitelky. Výuku poznamenávaly i nedostatek uhlí nebo epidemie (španělská chřipka).²²

Výnosem ministerstva školství a národní osvěty č. 43.379 z 22. 6. 1921 se gymnázium na Masarykově náměstí (náměstí Mikuláše z Husi 45) změnilo v reálné gymnázium. Od školního roku 1921/22 byly první tři ročníky reálně-gymnaziální, ostatní čistě gymnaziální ročníky se postupně odbouraly, až ve školním roce 1926/27 odmaturovali poslední gymnazisté. Tehdy skončila i povinná výuka řečtiny, kterou nahradila francouzština. Od školního roku 1923/24 se povinným předmětem od 1. ročníku stala němčina. „Zákonem ze dne 8. června 1923 (Sb. z. a n. 1923, č. 137), zavádí se státní jazyk jako povinný předmět na všech středních školách na území republiky a jazyky národních menšin za povinné podle rozhodnutí ministrova.“ Z němčiny se poprvé maturovalo roku 1931.²³ Prvorepublikové reálné gymnázium poskytovalo větší prostor výuce moderních jazyků, od třetího ročníku již nedocházelo k rozdělování studentů s reálným a gymnaziálním zaměřením, ústav propojoval humanitární, přírodovědné a technické vzdělání. „Podle konečné podoby, ustálené v roce 1933, se čeština a němčina vyučovala od první třídy, latina od třetí třídy, angličtina a francouzština od páté třídy (se zvýšeným počtem hodin), v sedmé a osmé třídě byla navíc možnost volby mezi deskriptivní geometrií, jazykovou konverzací nebo novým živým jazykem.“ ... „Kreslení, psaní a náboženství byly zařazeny jen v nižších třídách, úvod do filozofie pouze v nejvyšším ročníku.“ Vyučovalo se 30 hodin týdně.²⁴

Oproti době habsburského mocnářství se výuka značně proměnila. Pro výuku češtiny, dějepisu a zeměpisu byly vypracovány nové osnovy a učebnice. Do kalendáře se dostali úplně jiné významné dny, vedle 28. října, výročí Husa, Komenského, obou prezidentů a dalších českých vlastenců. Zvýšila se povolená zájmová činnost studentů, kteří zakládali vlastní divadelní, pěvecké, hudební, přírodovědné či sportovní kroužky pod dohledem či přímým vedením členů profesorského sboru.

školní rok ²⁵	gymnázium/reálné gymnázium	reálka/reálné gymnázium
1918/19	241	495
1926/27	502	439
1929/30	–	310

²¹ *Almanach. Vydáný k jubileu 70 letého trvání St. reál. gymnasia a 60 letého trvání Akademického spolku „Štítový“ v Táboře*, Tábor 1932, s. 43; *Gymnázium Tábor*, s. 27.

²² Jitka VANDROVCOVÁ – Lenka VANDROVCOVÁ, *Velké návraty aneb Jak žili jsme v Táboře před sto lety*, Tábor 2018, s. 51–60.

²³ *Almanach*, s. 44; *Gymnázium Tábor*, s. 28.

²⁴ *Gymnázium Tábor*, s. 28.

²⁵ *Tamtéž*, s. 28–29, 36, 37.

1930/31	413	–
1937/38	679	563
1945/46	386	425
1946/47	490	496

Z tabulky je patrné, jak se proměňovalo množství žáků na obou ústavech. Přeměna klasického gymnázia v reálné gymnázium ústavu velice prospěla, co do počtu žáků, ale s tím šel ruku v ruce problém s nedostatkem učeben. Ten se řešil pronájmem učeben v sousedních chlapeckých školách. Už od poloviny dvacátých let probíhala jednání o výstavbě nové budovy, k čemuž bylo nejbližší roku 1937. Tehdy byla vypsána ideová soutěž na novou budovu, která by vyrostla v místech dnešního parkoviště u plaveckého stadionu na Pražském Předměstí. Ještě roku 1940 figurovala v městském rozpočtu částka na stavbu nového reálného gymnázia, ale i jeho realizaci nikdy nedošlo. V této době se české střední školství potýkalo s úplně jinými problémy.

V tabulky je rovněž patrné, kolik žáků měly oba ústavy ve školním roce 1937/38. Obdobné číslo by v tabulce figurovalo i pro následující školní rok, kdy oba ústavy navíc museli pojmut žáky a učitele uprchlé ze zabraného pohraničí. V den vypuknutí 2. světové války, 1. 9. 1939, postihla tábořské školy zatýkácké akce Albrecht I. Ve spárech gestapa skončili penzionovaný ředitel reálného gymnázia František Prchlík, a z reálky zastupující ředitel Jindřich Bittner, Jaroslav Potměšil a dr. Antonín Zeman. Devět dní byli vězněni na Pankráci, poté tři týdny v Dachau a nakonec v Buchenwaldu. Jindřich Bittner zemřel v Buchenwaldu, Prof. Prchlík se po dvou letech vrátil s podlomeným zdravím. Během heydrichiády byl zatčen ředitel reálného gymnázia Vincenc Kuba a 23. 6. 1942 popraven za schvalování atentátu. V dubnu 1943 byl zatčen prof. matematiky a rýsování Leopold Schacherl a vězněn v Mauthausenu, v říjnu 1944 zatčen dříve suspendovaný prof. češtiny a dějepisu Hugo Jokl (Žid ve smíšeném manželství), v listopadu 1944 zatčeni prof. Josef Pelikán a prof. Josef Sedláček.²⁶

V létě 1941 byla i reálka přeměněna na reálné gymnázium. Ve školním roce 1942/43 se reálné gymnázium na dnešním Křižíkově náměstí muselo dělit o svou budovu s obchodní školou. V následujícím školním roce došlo ke sloučení obou tábořských reálných gymnázií v jeden ústav se sídlem na dnešním Křižíkově náměstí. Ředitelem se stal prof. František Hlaváč, kolaborant a udavač. V posledních dvou válečných školních rocích (1943–1945) žáci ve školních lavicích často nezasedali. Byly vyhlašovány uhelné prázdniny, starší žáci byli nuceně nasezeni do výroby či na opevňovací práce stejně jako jejich vyučující. Počet žáků neustále klesal, protože se okupační úřady snažili po českém vysokém školství zlikvidovat i to střední.

Po válce byly oba ústavy výnosem ministerstva školství a osvěty 8. 7. 1945 opět rozděleny. Během války došlo ke znehodnocení nebo se úplně ztratilo množství učebních pomůcek, knih, exponátů, školních archivů apod. Výuka pro oba ústavy probíhala v září a říjnu 1945 v budově na Zápotockého náměstí (Křižíkovo nám. 860), protože budova na náměstí

²⁶ Almanach, s. 35, 36, 98.

Mikuláše z Husi ještě nebyla plně způsobilá. Oba ústavy navázaly na svou meziválečnou tradici.²⁷

Dne 10. 5. 1948 vešel v platnost nový školský zákon, který přebudoval soustavu škol v Československu. Obecné (občanské) a měšťanské školy nahradil I. a II. stupeň základních škol, III. stupeň poskytoval vyšší všeobecné i odborné vzdělání. Dle tohoto zákona k 1. 9. 1948 zanikla osmiletá gymnázia, která se změnila na čtyřleté gymnázia poskytující všeobecné vzdělání. Od 1. 9. 1949 existovalo v Táboře pouze jedno gymnázium se sídlem na Rooseveltově náměstí (Křižíkovo náměstí 860).

Na gymnáziu působil Československý svaz mládeže, který se dělil na několik pracovních kroužků: politický, literární, divadelní, šachový a tělovýchovný. Na gymnáziu působilo sedm kulturních souborů (pěvecký a recitační, divadelní), které vystupovaly nejen na ústavních akcích, ale obohacovaly kulturní život v Táboře i okolí.²⁸ Hned po osvobození se na obou reálných gymnáziích začal vyučovat ruský jazyk. Od školního roku 1948/49 byl ruský jazyk zařazen vedle češtiny a latiny jako povinný maturitní předmět s písemnou i ústní zkouškou.²⁹

Dle dekretu ministerstva školství a osvěty z 30. 7. 1953 stala základem školské soustavy jedenáctiletá střední škola, „která měla umožnit návaznost mezi jednotlivými stupni škol (I. stupně 1.–5. třída, II. stupně 6.–8. třída, III. stupně 9.–11. třída). V prvních osmi postupových ročnících poskytovala základní všeobecné vzdělání a v posledních třech ročnících vyšší všeobecné vzdělání a přípravu na vysokou školu. Tato reforma si vyžadovala změnu dosavadního čtyřtřídního gymnázia v jedenáctiletku. Až dosud se v budově nacházelo 10 tříd s dvěma až třemi sty žáky a jedenáctiletku mělo navštěvovat 600 a také až 750 žáků. Rozšíření kapacity školy si vynutilo řadu technických opatření, která byla zvládnuta v průběhu letních prázdnin.“³⁰

Nové směřování školy určilo usnesení ÚV KSČ o polytechnizaci všeobecného školství v létě 1955. „Postupně byly zřizovány a vybavovány laboratoře biologie, chemie, reorganizovala se odborná učebna pro výuku fyziky, pro pokusnictví byl upraven školní pozemek. Polytechnické vyučování bylo prohlubováno systémem odborných exkursí do závodů, konkrétně Kovosvitu, Silonu, lihovaru v Plané, skláren ve Včeličce. Státní šlechtitelské stanice ve Slapech i zájezdy na strojírenský veletrh v Brně. Znalosti základů věd zajišťovaly nové technické předměty, zavedené ministrem školství 1956–57 do učebního plánu vyšších tříd jedenáctileté střední školy (JSŠ). Šlo o praktika ze strojírenství, elektrotechniky a zemědělství, doplněná o technické kreslení. K tomu patřila výrobní práce žáků v průmyslových a zemědělských závodech. Náročnost zajišťování podmínek pro polytechnickou výuku si vyžádala úzkou spolupráci školy s výrobním podnikem na základě patronátních smluv. Osvědčeným patronátním podnikem tábořské jedenáctiletky byla v tomto smyslu Elektroizola po předchozí spolupráci s tabákovou továrnou, tábořskými papírnami a přechodně navázanými styky s Kovosvitem.“ ... „K praktickému výcviku sloužila především školní zahrada a poté i

²⁷ Tamtéž, s. 35–38.

²⁸ Tamtéž, s. 43.

²⁹ Tamtéž, s. 44–45.

³⁰ Tamtéž, s. 45–46.

mičurinské pole, které se stalo doménou mičurinského kroužku“ (vedl ho dr. Antonín Z. Hnízdo).³¹

Ve školním roce 1956/57 byla v budově 3. ZŠ na Marešově Vrchu otevřena druhá tábořská JSŠ s rozšířenou výukou jazyků. Ve školním roce 1959/60 se přeměnila ve dvanáctiletou střední školu a v následujícím školním roce 1960/61 došlo k jejímu sloučení s JSŠ. Sloučené tábořské střední školy se přeměnily na tříletou Střední všeobecně vzdělávací školu (SVVŠ) se sídlem na náměstí A. Zápotockého. *„Učební plán SVVŠ v letech 1962–65 zvýraznil praktickou složku výuky formou laboratorních prací, cvičení, ale i diferenciací tříd na větev základní, matematicko-fyzikální, biologicko-chemickou. Polytechnická výuka sledovala toto rozdělení v předmětech Základy výroby strojírenské, chemické a zemědělské s dotací 4 hodiny týdně. Byla doplněna výrobní praxí žáků na odpovídajících pracovištích. Odbornou výuku žáků ze základní větve zajišťovali pedagogové školy a praxe byla prováděna v JZD Měšice, Státním statku Tábor, na farmě Svit a ve šlechtitelské stanici Slapy. Ve třídách specializovaných na chemii a biologii vyučovali polytechnizaci odborníci ze závodů a místem výrobní praxe byl Silon, příp. šlechtitelská stanice Slapy. Podobně vedli výuku základů strojírenství, jakož i odbornou praxi na Kovosvitě a ve Strojně dopravním závodě v Plané nad Lužnicí tamější specialisté. Stejným způsobem byli zajištěni zkoušející při nově zavedených kvalifikačních zkouškách, které byly konány ještě před maturitními zkouškami a z nichž si většina žáků odnesla po prokázaných znalostech a dovednostech osvědčení o třetí kvalifikační skupině v příslušném oboru. V nové koncepci nešlo pouze o to, aby žáci dosáhli v odborném vyučování základní pracovní kvalifikace společně s maturitním vysvědčením, ale sledovala především význam výchovný ve snaze přiblížit studentům pracovní prostředí v továrnách, v zemědělství, s cílem vypěstovat v nich vztah a úctu k práci.“*³²

Výnosem ministerstva školství z 23. 6. 1965 došlo na SVVŠ od školního roku 1965/66 k zavedení dvou větví: humanitní a přírodovědné. *„V humanitní větvi bylo zavedeno vyučování latině a byla posílena výuka jazyků.“* ... *„V humanitní větvi se nově vyučovalo i psychologii, logice a filozofii, byla zavedena výtvarná výchova a novým předmětem na škole se stala i občanská nauka. Přírodovědná větev byla posílena složkou matematickou, fyzikální, biologicko-chemickou, včetně pravidelných laboratorních cvičení. Výnosem ministerstva školství a osvěty bylo povoleno žákům přírodovědné větve rozhodnout se pro písemnou maturitní zkoušku z ruštiny nebo matematiky. Žáci humanitní větve povinně maturovali z dějepisu místo matematiky, a pokud si zvolili jako maturitní předmět živý jazyk, museli vykonat i zkoušku písemnou. Novinkou byla též dobrovolná zkouška z tělesné výchovy, a to praktická i teoretická část.“*³³

Ve školním roce 1968/69 bylo obnoveno gymnázium se středním všeobecným a polytechnickým vzděláním, diferencovaným zájmovými volitelnými předměty (literární seminář, společenskovědní seminář, konverzace z ruského jazyka, matematický, fyzikální, biologický a chemický seminář, praktická cvičení z matematiky, technika administrativy, technické kreslení). V jednom ročníku byla obvykle jedna třída humanitní s výukou latiny,

³¹ Tamtéž, s. 46–47.

³² Tamtéž, s. 49–50.

³³ Tamtéž, s. 50.

posílenou výukou dějepisu, češtiny a literatury, a tři přírodovědné třídy s rozšířenou výukou matematiky a přírodovědných předmětů.³⁴ V sedmdesátých a osmdesátých letech proběhla celková rekonstrukce budovy: rozvod vody a kanalizace, adaptace bytu školníka, modernizace sociálního zařízení, vybudování centrálních šaten, rekonstrukce elektrické sítě, výměna oken, rekonstrukce ústředního topení, výměna střešní krytiny a oprava fasády.³⁵

V roce 1976 byla přijata nová koncepce československé výchovné a vzdělávací soustavy. „Od školního roku 1979/80 byl celostátně přijat model odborné přípravy na gymnáziu s předmětem základy výroby a odborné přípravy (ZVOP) v 1. a 2. ročníku s dotací dvou vyučovacími hodin týdně a s koncepcí volitelných skupin odborných předmětů v rozsahu čtyř vyučovacími hodin týdně ve 3. ročníku a šesti vyučovacími hodin týdně ve 4. ročníku.“ ... „Předmět základy odborné přípravy v I. ročníku poskytuje všeobecné poučení z oblasti energetiky, surovinové základny a materiálů, strojů, informatiky a ekonomické problematiky. Ve II. ročníku se základy odborné přípravy učí ve dvou alternativách: technickou grafiku navštěvují žáci, kteří budou od III. ročníku zařazeni do technických odborných skupin, základy administrativy žáci, kteří budou zařazeni do skupin programování, ekonomiky, kulturně výchovné činnosti.“³⁶ Součástí výuky odborných předmětů byla praxe trvající 10 souvislých dnů ve II. a III. ročníku. Gymnázium spolupracovalo např. s Elektroizolou, Silonem, Kovosvitom, Teslou, Koh-i-noorem, Jitexem, Keramickými závody ad. Ve školním roce 1986/87 byla do učebního plánu v I. a II. ročníku zavedena výuka informatiky a výpočetní techniky, byla otevřena třída se zaměřením na živé jazyky.³⁷

Po sametové revoluci bylo v následujícím školním roce 1990/91 obnoveno osmileté studium se všeobecným zaměřením. Od školního roku 1991/92 bylo otevřeno šestileté studium s výukou vybraných předmětů ve francouzštině (dějepis, zeměpis, matematika, fyzika a chemie). V listopadu 1997 se součástí budovy gymnázia stala sportovní hala, která v letech 1996–1997 vyrostla v prostoru školního dvora. Dle projektu ateliéru Ing. Arch. Šimečka ji postavila firma Dvořák. V roce 1999 výplň tří lunet na severním průčelí sportovní haly ozdobil motiv stromů symbolizujících růst a zdravý rozvoj mladé generace, který navrhl doc. Dr. Matouš Vondrák, a klasické sgrafito realizovala firma řemesla Tábor Zdeňka Novotného. V roce 1999 škole propůjčil Český olympijský výbor název Gymnázium Pierra de Coubertina.³⁸ Od 22. ledna 2019 „levituje“ na opěrné zdi Jiří Hrzán, respektive jeho bronzová socha v mírně nadživotní velikosti od sochařek Markéty Melkusové a Lenky Melkusové Staškové.

Historie tábořského středního všeobecného školství v letošním roce dospěla ke svému 160. výročí. Nezbyvá než popřát, aby se nástupci reálného gymnázia, Gymnázium Pierra de Coubertina, dařilo i nadále.

³⁴ Tamtéž, s. 51, 59.

³⁵ Tamtéž, s. 52.

³⁶ Tamtéž, s. 60–61.

³⁷ Tamtéž, s. 61–63.

³⁸ *Almanach Gymnázia Pierra de Coubertina, Tábor. Sto let budovy 1906–2006*, Tábor 2006, s. 6–7.